

37

פרוטוקול מס' 36

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כה' בתמוז תש"ל - 29.7.1970, בשעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
א. רזיאל-נאור - מ"מ היו"ר
נ. אליעד
ס. בן-פורת
ח. גרוסמן
ז. הרמן
א. ורדיגר
ע. פינברג-סרני
ד. קורן
י. תמיר

מוזמנים:
א. ידלין - סגן שר החינוך והתרבות
י. שריד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ש. בן-דור - משרד החינוך והתרבות
ד. סטנר - משרד החינוך והתרבות
י. מיוחס - משרד החינוך והתרבות
מר גלאס - משרד המשפטים

מזכיר הועדה: פ. פלכסר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:

שאלות ותשובות;
חוק הפיקוח על בתי-ספר (תיקון), תש"ל-1970.

(030870)

שאלות ותשובות

א. רזיאל-נאור:

אני פותחת את הישיבה.

י. תמיר:

רצוני לשאול על האוניברסיטה הטכנית בחולון. חברי הכנסת קיבלו תזכיר מראש עיריית חולון, בו הוא זועק נגד החלטת הממשלה לא להכיר במוסד, ואומר שהוא יעמוד בכל תוסף על כך שהמוסד הזה יתקיים. אני מבקש לקיים בירור בנושא זה בוועדה, ולשמוע מה המסיבות שהניעו את הממשלה ללחוץ באופן כה דרסטי על סגירת המוסד הטכנולוגי הזה, ומה מניע את הקירייה לעמוד בתקיפות כזאת נגד הממשלה.

השאלתה השניה היא יותר פרטית, אישית. בידי מכתב מנער בכיתה י' בבית-ספר על-יסודי בבת-ים, קלמן אלכסנדר, בו הוא מספר על קשיו בלימודים ובבחינות הבגרות מחוסר ידיעה מספקת של השפה העברית, שכן הוא עולה חדש. (קורא את המכתב). אני מבקש להעביר מכתב זה לידי פר שריד, ואודה לו אם ישים לבו למקרה דנן.

י. שריד:

בענין המכונן הטכנולוגי בחולון - בשבוע שעבר מסרתי בוועדה על השתלשלות העניינים. הוועדה רוצה לקיים דיון בענין זה, זו זכותה.

א. ידלין:

הממשלה אינה לוחצת על סגירת המוסד. היא אינה רואה במוסד זה מוסד להשכלה גבוהה. היא סבורה שצריך להיות הסדר בתחום של הקמת מוסדות להשכלה גבוהה. מציעים למוסד להיות מוסד להנדסאים, זה אותו דרג הביניים שמכשיר מומחים בין הפועל המקצועי ובין המהנדס. משק הארץ זקוק להנדסאים. הפרופורציה אצלנו בין מהנדסים והנדסאים היא 1 ל-1, לעומת מה שמקובל בעולם, 1 ל-3 או יותר. התוצאה מכך היא שמהנדסים מבצעים עבודות של הנדסאים. כל הסוגיה נכנסת בתחום השאלה אם כל גורם יכול לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולתלות עליו שלט של אוניברסיטה או טכניון. זו השאלה הרצינית.

י. תמיר:

אני משוכנע שכבר לא תסגרו את המוסד הזה. הוא קיים, ועל-ידי לחצים שונים הוא ודאי ימשיך להתקיים.

א. ידלין:

הכרה במוסד להשכלה גבוהה היא בידי המועצה להשכלה גבוהה. הממשלה רק החליטה על מדיניות הפיתוח של הטכניונים בארץ, והחליטה על סדר עדיפות: א) ניצול הפוטנציאל של הטכניון; ב) קידום הטכניון בבאר-שבע; ג) טכניון שלישי יקום בעוד שנתיים בעזרת הממשלה במסגרת אוניברסיטת תל-אביב. כל מוסד חדש להשכלה גבוהה יכול לקום או במסגרת אוניברסיטה מסוימת או במסגרת חסות של המועצה להשכלה גבוהה. אבל לא יכול כל גורם להקים מוסד להשכלה גבוהה, ליצור עובדות, ואחר כך לחשוב שבעזרת לחצים הוא יתקיים.

היו"ר א. רזיאל-נאור:

אני מבינה שחבר הכנסת תמיר מבקש לדון בסוגיה זו. הצעתו נרשמה.

י. שריד:

חברת הכנסת הרמן שאלה על הבעיות מסביב לטיפול בילדים מופרעים. בשנת תש"ל היו ברשת החינוך 303 כיתות טיפוליות. כיתות אלה מטפלות בילדים מופרעים מבחינות שונות. אלה יכולים להיות גם ילדים מוכשרים מאד, אבל לפעמים המופרעות מביאה לידי פיגור, לפעמים לא. התקן בכיתות אלה הוא קטן, בין 12 ל-16 תלמידים. העבודה בכיתה מתנהלת במסגרת קבוצתית או אינדיבידואלית, זה תלוי בהרכב התלמידים.

הענין הוא להחזיר את הילדים שנמצאים בכיתה הטיפולית לכיתה הנורמלית. גם כשילדים נמצאים בכיתה הטיפולית, הם עדיין משתייכים לכיתה-אם. בשעות מסוימות הם מוצאים מכיתה-האם ועוברים לכיתה הטיפולית. הכוונה היא להחזירם כעבור שנה, שנתיים או שלוש לכיתה-האם שלהם.

הפניית הילדים לכיתה טיפולית נעשית על-ידי פסיכולוג, הבוחן את רמת המיטשל, מבחן אישיות וכו'. כן שומעים את חוות דעתם של המורה, של הרופא או האחות במוסד, ומקבלים גם דו"ח

29.7.70

סוציאלי. לפעמים יש צורך גם בחוות דעת פסיכיאטרית. ילדים מופרעים קשה אינם מופנים לכיתות טיפוליות, אלא לבית-ספר מיוחד. אם המופרעות היא קשה ביותר, שולחים את התלמידים לבתי-ספר שעל-יד בתי-חולים. יש לנו כיתות באיתנים ובנס-ציונה

המורים בכיתות הטיפוליות הם בדרך כלל מורים בעלי רמה גבוהה, שגם קיבלו הכשרה מיוחדת למטרה זו.

לגבי ילדים חולי-נפש ושיתוף הפעולה בינינו ובין משרד הסעד - יש שיתוף פעולה בינינו ובין משרד הסעד בתחום הטיפול בילדים אמבציליים, כלומר שיש להם פיגור קשה ביותר. יש ועדה בין-משרדית של נציגי משרד הסעד, השירות למען המפגר, ונציגי משרד החינוך. ילדים עם פיגור עמוק, שמנת המי-שכל שלהם היא עד 30, 35, מכוונים למוסדות פנימייתיים שהם בבעלות משרד הסעד או בבעלות פרטית בפיקוח משרד הסעד. ילדים מפגרים שמנת המי-שכל שלהם היא מ-35 עד 50, מתחנכים במוסדות יום, בבתי-ספר וכיתות של משרד החינוך והתרבות.

כדי לאפשר לילדים אלה לשהות בבית-הספר עד שעה ארבע אחר הצהריים, משרד הסעד מוסיף מתקניו מספר שעות.

ילדים חולי-נפש נמצאים בבתי-ספר של יד בתי-חולים. יש לנו 4 כיתות בבית-החולים איתנים. ההוראה והפיקוח עליהם הם בידי משרד החינוך. לגבי החזקת הכיתה - זה תלוי בבעלות. יש לנו שלוש כיתות בבית-החולים בנס-ציונה, שתי כיתות בבאר-יעקב, ועוד מספר כיתות.

2. הרמן:
האינפורמציה הכללית היתה ידועה לי. אבל רציתי לדעת אם הטיפול מתקבל על הדעת. הייתי רוצה להסב את תשומת הלב לדו"ח מבקר המדינה על משרד הסעד והטיפול בעבריינים. מדובר שם על שיתוף הפעולה בקשר לילדים מופרעים. יש ועדות מקצועיות שתפקידן לטפל במשותף בילדים מופרעים, ובין היתר להחליט אם לשלוח אותם לכיתה טיפולית או להוציאם מבית-הספר. תפקידן במיוחד עבודה מונעת. ובכן יש רק 24 ועדות כאלה, ומספר זה אינו מספיק כלל וכלל. דוקא במקומות שבהם הן נחוצות ביותר, הן אינן קיימות.

ביקשתי לדעת גם מה מספר הילדים שאינם מופיעים לבתי-הספר. נודע לי שהקשר בין בתי-הספר והעובדות הסוציאליות רופף מאד, ולפעמים בית-הספר איננו רוצה כל כך למסור על כך לעובדת הסוציאלית, ושיתוף הפעולה לקוי.

3. שריד: את התשובות אתן בישיבה הבאה.

לשאלה בדבר קליטת ילדים בני 3-4 בגני ילדים. נכון שעיריית תל-אביב אינה קולטת את כל הילדים הנזקקים מבחינה חומרית לגני ילדים. לגילאי 3-4. הורים שמצבם אינו דחוק ביותר מוצאים מקום לילדיהם ומשלמים שכר לימוד. בתשכ"ט קלטה עיריית תל-אביב למעלה מ-930 ילדים נזקקים בני 4. היא עוד אינה קולטת ילדים בני 3. אותו מספר נשאר גם בתש"ל. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ביקרו בתל-אביב בגני-ילדים לגילאי 3-4, קרוב ל-4,000 ילדים, וזאת בכל הגנים שבעיר, גם של העירייה, גם של גופים מתנדבים כמו ארגוני נשים וכו', וכן בגנים פרטיים. מספר זה מהווה כ-39% מכלל הילדים בני 3-4 בעיר.

בתל-אביב, כמו במקומות רבים אחרים, מתקשים להגדיל במידה ניכרת את מספר גני הילדים לגילאי 3-4 הנזקקים לכך. קיימת בעיית בניה. צריך לבנות בנינים חדשים, והדבר אינו קל, שכן נוסף על הקשיים התקציביים יש גם בעיות של ביצוע. כדי לבנות עכשיו גן במקום מסויים, נחוצות שנתיים-שלוש. שנית - גדל המחזור של בני 5, והעירייה צריכה לבנות עכשיו גנים לבני 5. עיריות רבות אין להן כוח לקלוט את בני ה-5, ומוכרחים לבנות להם גנים חדשים, או להשתמש בגנים שלפי התכנון הוקמו בשביל גילאי 3-4.

לגבי המספר הכולל בארץ של ילדים נזקקים לגני ילדים - בתש"ל למדו בגני ילדים לגילאי 3-4 למעלה מ-35 אלף ילדים נזקקים, כלומר אלה שמקבלים תמיכה גדולה ממשרד החינוך. המספר בתש"ל גדל ב-2,100 לעומת תשכ"ט. אנחנו חשבנו שיהיה גידול יותר גדול, ומבחינה תקציבית יכולנו לקלוט גם יותר תלמידים. אבל זה לא ניתן בגלל קשיי המבנים, גידול המחזור של בני 5 וכו'.

יש לנו בכל זאת מספר אחד מאד מאלף:
בעיירות הפיתוח מספר הילדים בני 3 ו-4 המבקרים בגנים מגיע ל-71.5%.
זה הישג עצום. בהתיישבות העובדת, החדשה והישנה, מגיע האחוז ל-100% כמעט.

לקראת שנת תשל"א קיימת אפשרות תקציבית לקלוט ילדים נוספים. אבל כאמור אנחנו חוששים שלא נוכל לבצע את הכל, בגלל הקשיים שהזכרתי. כרגע עוד קשה לדעת מה בדיוק יבוצע מתוך התכנית שלנו.

ז. הרמן:

אין ספק שהתקדמנו בענין זה מאד, ואני ערה לכך. גם השר הבליט בדבריו בכנסת את חשיבותו הרבה של הטיפול בילד בגיל זה, כדי למנוע הפרעות ובעיות בגיל מאוחר יותר. נכון שההישגים בערי הפיתוח ובהתיישבות הם גדולים מאד. בכל זאת במצב הנוכחי ולקראת העתיד הקרוב, לפי דעתי חשוב ביותר לא להזניח את הערים הגדולות. הקושי בתל-אביב הוא דוקא בשכונות הדרום, במקומות שבהם הדבר נחוץ ביותר.

לגבי העובדה שיש גידול במחזור של גילאי 5, ומשום כך צריך להשתמש בבנינים המוכנים - את זה היו יכולים לדעת במשרד החינוך לפני 3-4 שנים. יש סטטיסטיקה. עם קצת תכנון אפשר היה למנוע את מה שקורה עכשיו, שאין מקומות.

אם זו בעיה של מבנים, ואני מבינה שהיא חמורה מאד, האם עשו סקר כדי לבדוק כמה מבנים ציבוריים, מועדונים, מרכזי נוער, מרכזים קהילתיים, אינם מנוצלים בשעות הבוקר? בעבודתי הקודמת התחלתי לבדוק נושא זה. התברר שיש מקומות רבים שנשארים ממש ריקים עד שעה 4 אחה"צ. הקימונו צוות של מומחים שיציע דברים מעשיים ביותר בקשר לציווד מתקפל וכו'. בדרך זו אפשר היה למצוא פתרון לבעיה של המחסור במבנים.

י. שריד:

זה לא ענין של תכנון. ידעו שהמחזור של בני 5 יגדל החל משנת תשל"ל. הרשויות המקומיות ומשרד החינוך עשו עבודת בניה עצומה. ב-7-8 השנים האחרונות בנינו במאות מיליוני לירות לכל מסגרות החינוך: גני ילדים, בתי-ספר יסודיים ועל-יסודיים, ובתי-ספר מקיפים, אולמי התעמלות, תוספת מסעדות וכו'. כל דבר חשיבותו גדולה ממדרגה ראשונה. מובן שפה ושם מתגלה עכשיו שיש צורך בתוספת מבנים לגני ילדים. כשיש מבנה, ועומדת שאלה אם למסור אותו לילדים בגיל גן חובה או מתחת לגיל חובה, מובן מאליו שמוטרים אותו לגיל גן חובה.

לפני שנתיים הקימונו קרן להקמת גני ילדים לגילאי 3-4, יחד עם מפעל הפיס, של כמה מיליוני לירות. אבל העבודה אינה מתכצעת בקצב הדרוש. יש גם קרן החינוך של המגבית. אנחנו מזרימים כספים כל הזמן ובונים, אבל זה לא מספיק.

פ. בן-פורת:

אין הצדקה לכך שבשכונת התקווה בתל-אביב חסרים עד היום גנים לגילאי 3-4.

י. שריד:

לא באתי להצדיק את עיריית תל-אביב. כשהוחלט במשרד החינוך והתרבות על הרחבת המסגרת של גני הילדים מעבר לגיל חובה, אז גם לפי עצת ועדת החינוך אמרנו: נלך לפי סדר עדיפויות מסויים. קודם כל אמרנו שנעשה את המכסימום בעיירות פיתוח, ערי פיתוח ובהתיישבות החדשה. ידענו שבתל-אביב יש אולי יותר ילדים בני 3-4 הנזקקים לגנים, יותר מאשר בהתיישבות החדשה, וששם הבעיות חמורות. אבל האמת היא שהעיריית לא ששו כל כך לקבל מאתנו את העזרה, כי כל עזרה שאנחנו היינו נותנים היתה מחייבת גם אותם. והן טענו תמיד שיש להן בעיות. לא היתה היענות רבה מצד רשויות מקומיות גדולות ומבוטסות, מטעמים של תקציב. הן אמרו: קשה לנו לקיים את המסגרת של חינוך החובה. יש גם מסגרת של חינוך על-יסודי. הן פחדו להיכנס למסגרת חדשה, אלא אם כן הממשלה תתן את הכל. הממשלה אינה יכולה לתת את הכל. לאט לאט פחתה אי-ההיענות בעירייות, ועכשיו יש נכונות, אבל עכשיו יש קשיים מסוג אחר. בכל זאת הרשויות המקומיות מוכנות עכשיו לעשות משהו בתנאים הנתונים.

ע. פינברג-סרני:

האם מותר לוועדת החינוך להזמין את נציגי עיריית תל-אביב כדי לשמוע אותם?

לפי סמכויות הוועדות ולפי הנוהג והתקדימים, כל ועדה רשאית להזמין את כל מי שהיא

היו"ר א. רזיאל-נאור:

מוצאת למועיל ולנחוץ.

א. ידלין:

לשאלה קודמת אני רוצה להוסיף: ליד משרד הסעד קיימת מועצה ציבורית למניעת עבריינות, שמראשיתה משרד החינוך שיתף פעולה אתה ברוח טובה. במועצה זו נולדו כמה רעיונות קונסטרוקטיביים. אחד מהם היה הקמת הצוות הבין-מקצועי, כלומר ישיבה בצוותא של מחנכים, מפקחים, פסיכולוגים, פה ושם גם אנשי משטרה, עובדות סוציאליות, אחיות וכדומה, כדי לדון בבעיות של תלמידים בעייתיים, ומתוך גיוס דיסציפלינות שונות וחוות דעת שונות - לייצג למחנך כיצד לטפל בילד, ולאן דווקא ילד חולה נפש או מופרע קשה.

בשלב הראשון הדבר נעשה במסגרת ניסויית, בעיקר במחוז הנגב. המפקח שלנו שם היה אחד האנשים שנרתם לנושא זה ופתח את בית-החפר להתייעצות של כל הגורמים. הגענו לשלב שלפי דעתי צריך לאמץ את הרעיון הזה כעניין של משרד החינוך. אינני שם סימני שאלה למי שייך העניין של מניעת עבריינות. לי יש הרבה שנים דעה שזה עניין של משרד החינוך. אבל יש חלוקת משרדים, ואיננו מעוררים שאלות חדשות. אבל משתפים פעולה ברוח טובה בכל תחום.

הרעיון הוא חשוב. שיתוף הפעולה הזה ללא ספק הוכיח את עצמו, אם כי זה גוזל הרבה מאד זמן. לפעמים דיון על ילד אחד דורש הרבה שעות עבודה של הרבה אנשי מקצוע. אבל אני חושב שהדרך הזאת נכונה.

בסיכום, אני חושב שאנחנו נאמץ את זה, ואני מקווה שגם על דעת משרד הסעד, שזה צריך להיות בתחום הפעולה של המשרד. הקושי הוא שלא קיימים אמצעים לפיתוח רעיונות חדשים ויוזמות חדשות. אני באמת מתייחס בדאגה לכל האספקט של שיפול פסיכולוגי במערכת החינוך. זה עניין שצריך להקדיש לו עכשיו הרבה מאד תשומת לב. יש מורים-יועצים, יש תחנות, אבל כל הרשת הזאת של תחנות פסיכולוגיות ושל שירותים פסיכולוגיים בתוך בתי-הספר, הועדות הבין-מקצועיות, והשילוב של העובדות הסוציאליות - זה אחד האתגרים שעומדים בפנינו. אם יהיו אמצעים, נוכל לבצע אותם. בהתארגנות החדשה של המשרד אנחנו רוצים לבנות, כאחת היחידות הגדולות, יחידה של שירות פסיכולוגי, שבאמת תרכז את כל היוזמות.

ע. פינברג-סרני:

אני רוצה לקשור את שתי השאלות יחד. התשובה על גני הילדים לא סיפקה. אני רואה בזה בהחלט קשר עם הנושא של מניעת עבריינות. יש מקום לדיון רציני על העניין של גילאי 3-4. אני מציעה שנעלה את זה לדיון, כי לדעתי זו אחת השאלות הבערות.

י. שריד:

אנחנו נמצאים במצב של נסיגה מסויימת. אין מקום לדבר היום על שום תוספת פעולה. בניח שיוחלט שהגנים לבני 3-4 זה הדבר החשוב ביותר במדינה, וצריך לשם כך עוד כמה מיליוני לירות ולגייס את מיטב כוחות הבניה וכו' - זה לא יקדם את הנושא. הכנסת מאשרת מזמן לזמן קיצוצים בתקציב, שפירושם גם קיצוץ בתקציב החינוך. בינינו ודאי שיש תמימות דעים בעניין זה, אבל זה לא ריאלי.

א. ידלין:

אני רוצה לתת את האינטרפרטציה שלי לסוגיה של גילאי 3-4. נכון אמר מר שריד שמדי פעם יש קיצוצים בתקציב, וזה מתבטא במשהו. אין לי ספק שאנחנו ניסוג בהיקף ההוראה שאנחנו מסוגלים לתת אותה במערכת החינוך בבתי-הספר. יש גם תוספות לתקציב, ובקרום יבוא לכנסת תקציב נוסף של האוצר, יש שם סכום לא קטן לחינוך, כ-25 מיליון לירות. אבל זה יהיה מכוון רק לגגות מקלטים, החלפת כיתות פסולות באזורי הספר. זו נקודה שבאמת צריך לזכור אותה. אבל לגבי גילאי 3-4, אני חושב שאנחנו יכולים להגיד שזה עומד בשלב גבוה בסולם העדיפויות של המשרד, וזאת לדעתי הנקודה המרכזית. מה שיקולים להשפיע עלינו בדיון רציני כזה, זה רק לגבי המקום בסולם העדיפויות. כשאין אמצעים, הקצב נעשה יותר איטי.

כל הכוונה היא שבקדנציה הזאת נתקדם אולי כמעט לקראת פתרון הבעיה. היום יש 35 אלף ילדים נזקקים שלומדים בגני ילדים לגילאי 3-4. אלה ילדים שעוני שיפוח. בסך הכל יש כ-80 אלף ילדים בגיל 3-4. ובכן אנחנו מתקרבים כמעט למחצית, שהיא המחצית שעונת הטיפוח. אלה משוחררים לגמרי משכר לימוד. אם מספר הילדים הנזקקים בשני גילים אלה הוא 40, 45 או 50 אלף, אז אנחנו לא רחוקים מהפתרון. פעם חשבנו שנקלוט בכל שנה 4,000-5,000 ילדים. היום הקצב יהיה יותר איטי, בגלל קשיי הבניה.

הרעיון שהעלתה חברת הכנסת הרמן הוא בפיוזון נכון. נכון שאת בתי-הספר לא מנצלים מספיק בשעות אחר הצהריים. אפשר לנסות למצוא דרך, אם כי זה לא פשוט. לפעמים זה נשבר בגלל שרת. יש לפעמים בעיות קשות מאד. אבל ודאי שאילו היינו מנצלים את פוטנציאל הבנינים שיש במדינה, אולי בכלל לא צריך היה לבנות בנינים נוספים. כלומר ייתכן שמסמרת שניה של הבנין עשויה לפתור את הבעיה. זה בדרך כלל רעיון נכון, אבל הבעלויות השונות מכבידות למדי כנדון.

כאמור אצלנו זה בשלב גבוה בסולם העדיפויות, על כך אין ויכוח. כל אפשרות לספח פעולה חדשה - זה בשלב ראשון. אינני רוצה לומר שום דבר לגבי גורמים אחרים, אבל אני באמת מודאג מכך שבעיריות יש היום פחות התלהבות לשאת באחריות.

2. בן-פורת:
לא השתכנעתי מהתשובה של מר שריד שהמשרד כל כך חסר-אונים בענין זה. אני מכיר רשויות מקומיות, שמצבן פחות טוב משל עיריית תל-אביב, והן קלטו את כל הילדים גילאי 3-4. זו שאלה של יחסים בין משרד החינוך והרשויות המקומיות. גם בקיצוץ של היום יכול להימצא הכסף לאותם גנים. כי כמה עולה החזקת גן לשנה? אני בטוח בזה שעיריית תל-אביב יכולה לשאת בעוד 10 גנים לגילאי 3-4, בשכונת התקוה, עזרא, מכבי וכו'.

לדעתי, עם המצב הקשה, משרד החינוך יכול לזום פעולה מיוחדת, לקרוא לראשי הרשויות והעיריות האלה לשר החינוך, והוא יסביר להם שהם צריכים לעשות מאמץ מיוחד לקלוט את גילאי 3-4. אם זה יעשה, הילדים האלה יקראו ויכתבו במחצית כיתה א'. אנחנו צריכים לדעתי לשים את הדגש את ענין זה. משרד החינוך אינו יכול להסתפק בתשובה שהעיריות אינן עושות.

3. אליעד:
תשובתו של מר שריד לא שכנעה אותי כלל. לדעתי מר שריד צריך לתמוך בקיום דיון. על-ידי כך שדנים בוועדת החינוך ומעוררים את הבעיה, ולא מורידים אותה מסדר היום - הגם שהיא גמצא במקום הגבוה ביותר בסולם העדיפויות של משרד החינוך - עוזרים למשרד החינוך. הדבר יוצר לחץ ציבורי, עם כל ההשלכות שבדבר.

אני מבקש שנקיים דיון על הבעיה של גני ילדים לגילאי 3-4.

היו"ר א. רזיאל-נאור:
הסעיף יירשם כנושא בטדר היום. כשהוא יגיע לדיון, נשמיע את כל מה שיש לנו לומר בענין זה.

חוק הפיקוח על בתי-ספר (תיקון). תש"ל-1970

היו"ר א. רזיאל-נאור:
השאלה שעומדת להכרעה בוועדה היא האם לאשר את סעיף (ד) של סעיף 36 כפי שהוא, או לתקנו. כפשרה הוצע בוועדה שיאמר בסעיף (ד) ששר החינוך רשאי, בידיעת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, לדחות לגבי בית-ספר קיים פלוני את מועד תחולתו של חוק זה, וכו'. משרד החינוך צריך לחוות דעתו על כך.

י. שריד:
הענין הובא לפני שר החינוך והתרבות. עמדת משרד החינוך היא שיש להשאיר את סעיף קטן (ד) כפי שהוא, בלי לחייב את שר החינוך בהתייעצות עם ועדת החינוך של הכנסת, או בהבאת הדברים לידיעתה. האמת היא שאינני יודע את ההבדל המהותי בין התייעצות ובין ידיעה. אפשרות שניה היא: אם ועדת החינוך תעמוד על כך שזה יהיה בהתייעצות או בידיעת ועדת החינוך, משרד החינוך יהיה מוכן לוותר לגמרי על סעיף קטן (ד).

ג. אליעד:
אשמח מאד אם סעיף קטן (ד) יימחק. זה יפתור את הבעיה של לחצים שעלולים להיות קיימים. כי סעיף (ד) נותן לשר החינוך סמכות, לגבי בית-ספר קיים פלוני, לדחות את מועד תחולתו של החוק בלי הגבלה. זה יכול לפתוח פתח ללחצים רבים מאד מצד בתי-ספר. אם כך, לשם מה ישנו סעיף (ג)? מה ערכו של סעיף (ד).

ד. מסנדר:
הערך הוא סבירות. תכפיל את סעיף (ג), ויהיה לך לפי דעתי התאריך האחרון שאפשר לדחות. זה המכסימום שאפשר לעשות.

29.7.70

.7.

ב. אליעד:

סעיף (ד) הוא כה רחב, שאינני בטוח שגם עשר שנים זה המכסימום.

בחוק המקורי ישנו סעיף 36. זה סעיף הגיוני ונכון. אינני רואה למה צריך לשנותו. משרד החינוך מזמין לעצמו על-ידי כך לחצים בלתי רצויים. לפי סעיף 36 המקורי היה החוק חל על כל בתי-הספר, אלא נאמר שמיום שחל החוק, ישאר עוד רווח של 6 חודשים, ואחרי 6 חודשים הוא יכול לקבוע מועד אחר. זאת אומרת ההגבלה הסבירה היא 6 חודשים.

ג. סטנר: לפי החוק המקורי המועד האחר כבר ניתן פעמיים.

ג. אליעד:

לפי סעיף (ד) אין בכלל גבולות של זמן, ויכול להיות לחץ כזה על משרד החינוך שהוא לא יוכל להיענות לכל הפניות. לדעתי סעיף זה מוציא את כל השיניים של החוק.

אני גם חושב שזה בניגוד לקונסטיטוציה. זה נושא חדש. בהצעת החוק המקורית הדבר לא נזכר. הממשלה לא ביקשה את הסמכות הזאת, ובצדק. אני חושב שאין צורך בזה. אפשר לחזור לרעיון המקורי של מתן 6 חודשים מיום החלת הצו, עם אפשרות להאריך את המועד.

ד. שריד:

חבר הכנסת אליעד טועה אם הוא חושב שסעיף (ד) שם לאל את כל החוק. זה סעיף די צנוע. החוק קובע שעד 1975 הוא יחול על כל בתי-הספר. זה העיקר. פותר, ולדעתי זה לטובת העניין, להשאיר שסתום אחד שלא יהיה סגור כל כך באופן הרמטי. נניח שיהיה בית-ספר קיים פלוני ששר החינוך יבין שאינו יכול עד 1975 להחיל עליו את החוק, ולא נאמר שהוא יבטל את תחולת החוק על בית-ספר זה, אלא ידחה את המועד - אז שר החינוך לא ידחה עד אין סוף. יש סבירות. במקרה כזה הוא יכול לדחות לחצי שנה, שנה או שנתיים. לדעתי צריך להשאיר את האפשרות הזאת בידי השר. אין בזה כל סכנה לקיום החוק. ואם יהיו לחצים על השר, חזקה עליו שידע לעמוד בהם.

לגבי הטיעון הפורמלי שזה נושא חדש, אינני רוצה לחוות דעתי על כך. אם מישהו יטען זאת והדבר יובא לפני ועדת הכנסת, היועצים המשפטיים שלנו יסבירו את העניין, והועדה תחליט כפי שתחליט. אם יאמרו שזה נושא חדש, זה ידרוש פרוצדורה חדשה, יהיה צורך להביא שוב סעיף זה לקריאה ראשונה. וכבר אמרתי שאם העניין יסתבך בגלל חובת התייעצות של השר או ידיעה - אנחנו נהיה מוכנים לוותר על סעיף (ד). אני מציע לקבל את סעיף (ד) כפי שהוא.

היו"ר א. רזיאל-נאור:

הצורך להשאיר בידי שר החינוך אפשרות לחון איזה בית-ספר, שבשום אופן אינו יכול להסתדר, או הדוגמה שהביאו לנו בישיבה הקודמת, על סכסוך דיפלומטי שיכול להתחולל - דוקא לצורך זה טוב מאד לדעתי שיהיה כתוב בחוק, בהתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות או בידיעת ועדת החינוך והתרבות. אינני רואה מועד משרד החינוך ושר החינוך צריכים לראות בהצעה זו משהו שמחייב אותם בכלל לקחת את הסעיף הזה חזרה.

אגב, יש לי ספקות אם זה באמת נושא חדש, אבל לא ניכנס עכשיו לבידור העניין. מה שחבר הכנסת אליעד רוצה לומר הוא שסעיף קטן (ד) מרוקן את החוק מתוכנו, הופך את הקערה על פיה, אפילו בלי להיות נושא חדש. אם מצד אחד נוחנים לשר אפשרות להחיל את החוק בהדרגה, ונותנים מרחב זמן של חמש שנים, מועד, במקרה שיש צורך בהארכה נוספת, אחרי תום המועד של חמש שנים, שהדבר לא ייעשה בידיעת הועדה?

ע. פינברג-סרני:

לי נראה הסעיף הזה הגיוני ותמים. אם קבענו את ההגבלה של חמש שנים, אינני יודעת מה אנחנו יכולים לעשות פה. הלחצים קיימים. צריך להיות לשר מינימום של מרחב פעולה. אנחנו לא נוכל להיכנס לשיקולים השר בכל מקרה. אינני מוצאת פה את האפשרויות הרבות להוציא בית-ספר מתחולת החוק. אני מציעה לקבל את הסעיף כמו שהציע אותו משרד החינוך.

ס. בן-פורת:

יש חשש גדול שסעיף (ד) סותר את סעיף (ג). זה סעיף מרחיק לכת יותר מכל הסעיפים. לכן אני חושב שצריך לקבל את הצעת מר שריד ובכלל למחוק את סעיף (ד), ואז כל הסמכויות של השר שישנן בסעיפים אחרים מספיקות ומספקות. או שבסוף

סעיף (ג) ייווסף: במקרים מיוחדים רשאי השר לדחות את מועד התחולה אחרי 1.9.1975.

י. שריד: אנחנו מוכנים לקבל את ההצעה הזאת.

א. ידליון: קודם כל אני רוצה לומר שאינני מפחד מלחצים. זה לא יכול להיות שיקול. שנית, אינני חושב שזה נושא חדש. כי כל הנושא של מועד התחולה ואפשרות לעבור את מועד התחולה היה אפילו בחוק המקורי, בסעיף 36.

אינני חושב שצריך להוסיף את המלים "בידיעה ועדת החינוך והתרבות" או "בהתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות". זה באמת לא עניין של ועדת החינוך. הכנסת אינה צריכה לעסוק בפרטים כגון אלה, לפחות לא מלכתחילה. אנחנו מחשיבים פאד את עבודת הכנסת ועבודת הוועדות, אנחנו יודעים את העומס המוטל עליהן. יש טעם לקיים בירורים בשאלות עקרוניות, של מדיניות, של סולם עדיפויות. אבל להיכנס לסוגיה של היתר לבית-ספר פלוני - אינני חושב שהכנסת צריכה להיות מעוניינת בזה. איך היא תבדוק זאת? לפי מה היא תקבע? האם היא תיהפך להיות כחובת למנהלי בתי-ספר? יש תחומים שתפקידה של הכנסת איננו לעסוק בהם מלכתחילה. אם יתברר שגנעשים דברים מתוך שרירות, אז אפשר להעלות את הנושא, באמצעות שאילתה או הצעה לסדר היום. אבל מלכתחילה, שבכל פרט של ביצוע הכנסת תהיה בזה גורם - זה לא יכול להיות.

ומה ההבדל בין ידיעה והתייעצות? אם כבר, אז התייעצות. אינני חושב שהעניין של ידיעה מוסיף משהו.

אם ייאמר: במקרים מיוחדים רשאי השר לדחות את מועד התחולה - אני מסכים לזה. כי מדובר על בית-ספר פלוני, לא על סוג של בתי-ספר.

ז. סורן: בישיבה קודמת אמרתי שאני בעד הסעיף כפי שהוא. אבל אם השינוי שמציע חבר הכנסת בן-פורת מניח את דעת כולם - אני בעד השינוי.

מר גלאם: אני מציע שבסוף סעיף קטן (ג) יבוא נקודה ופסיק, ואחר כך יבוא: "אולם רשאי השר החינוך והתרבות, במקרים מיוחדים, לגבוי בית-ספר פלוני קיים, לדחות את מועד תחולתו של חוק זה, ואין בהוראות האחרות של סעיף זה כדי לגרוע מסמכות זו".

הוחלט: סעיף קטן (ג) של סעיף 36 ינוסח כלהלן: "בית-ספר קיים שלא הוחל עליו חוק זה לפי סעיף קטן (א), יחול עליו חוק זה ביום 1.9.1975; אולם רשאי השר החינוך והתרבות, במקרים מיוחדים, לגבוי בית-ספר פלוני קיים, לדחות את מועד תחולתו של חוק זה, ואין בהוראות האחרות של סעיף זה כדי לגרוע מסמכות זו".

היו"ר א. רזיאל-נאור: אנחנו רואים את החוק כגמור, ונודיע לנשיאות הכנסת שאפשר להכניאו לקריאה שניה ושלישית.

הישיבה נסתיימה בשעה 10.30.